

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list s prilogo „Vrtnar“.

Uradno glasilo
c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje **Gustav Pirc**, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji s prilogo vred 2 gld. za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje. Vse inserate zunaj Kranjskega sprejemata le Haasenstein & Vogler na Dunaji (Wien I. Wallfischgasse Nr 10).

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah števil. 5.

Št. 20.

V Ljubljani, 31. oktobra 1888.

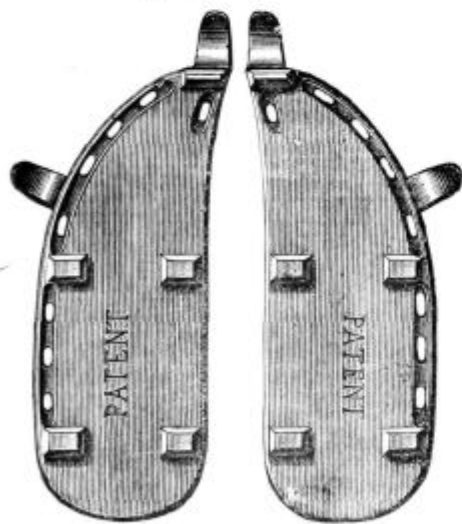
Leto V.

Obseg: Podkavanje volov. — Razdelba skupnih zemljišč in uredba dotedanjih skupnih pravic do njih uživanja in oskrbovanja (agrarске operacije). — Kako si Rusi mediceo napravljajo. — Razne reči. — Vprašanje in odgovori. — Gospodarske novice. — Inserati.

Podkavanje volov.

Po mnogih krajih na Slovenskem imajo pametno navado, da vole podkavajo. Smelo smemo trditi, da podkovan vol za tretjino več naredi nego nepodkovan. Po nekaterih krajih, zlasti po kamenitih tleh in onod, koder delajo precej močno z voli, pa morajo biti

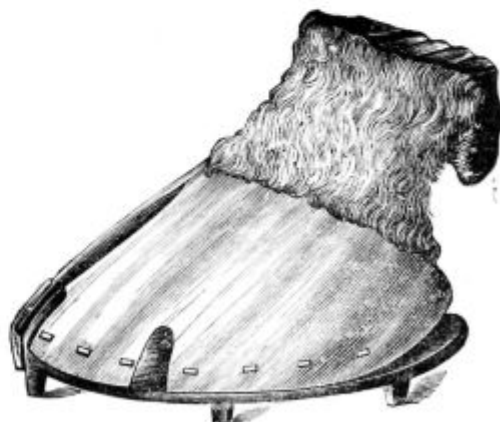
izvrstne podkve za konje in tudi žeblje, boljše nego jih more narediti domač kovač, in to glede oblike ter tudi glede materijala, tako prodajajo tudi sedaj izvrstne volovske podkve jeklene prav zelo ceno. Dunajska firma M. Hanna sinovi (M. Hann's Söhne in Wien, I. Strauchgasse 2) spravila je namreč sedaj v kupčijo nekake normalne volovske podkve, ki prijaajo vsakemu volu. Dela

Podoba 40.

Podoba 41.

Podoba 42.

podkovani. Prav zelo priporočamo našim gospodarjem, naj vole podkavajo, če le količkaj kaže. Ni pa dovolj, če volu pribijemo na parklje kos železa kar tako, ampak vol bodi pravilno podkovan, ako hočemo od podkavanja imeti kaj koristni in ako mu hočemo s tem delavnost povečati. Kakor dobivamo dan danes za majhen denar

jih po navodilih prvih živinskih zdravnikov. Podkve so pravilne, imajo pravo obliko, pribiti jih je prav lahko na parklje ter so zelo trpežne.

Te podkve dopuščajo enotno podkavanje za vsako goveje plemo in so praktične za vsako pot, po leti in po zimi. Podkve so narejene iz najboljšega švedskega

železa, lahko jih je variti in kovati, mrzle upogibati in naravnnavati in le nekoliko razbeljene uže raztegniti.

Podoba 40. kaže podkev za parklja sprednjih nog, podoba 41. podkev za parklja zadnjih nog in podoba 42. pravilno podkovano volovsko nogo.

Prednosti Hannovih volovskih podkev so te le:

1. Povekšavajo delavno vrednost živinsko.
2. Štolni so tako narejeni, da se živali po gladkih tleh, na pr. po zimi ne more polzeti.
3. Te podkve dajo volu varen korak ter more rabiti brez ovire vso moč svojih nog, k čemur posebno pomaga srednji stolen.

4. Vol, s takimi podkvami podkovan, more celo tam dobro voziti ali hoditi, koder lahko drugače le konj.

5. Vol si skoraj ne more noge zviti ali sploh parkljev poškodovati.

6. Trpijo Hannove podkve najmanj dvakrat do trikrat toliko časa, kolikor navadne domače.

En kilogram teh podkev velja 48 kr., in ker vseh 8 podkev, ki so potrebne enemu volu, ne tehta niti en kilogram, zato stane podkovanje največ 46 kr.

Imenovana trdka izdeluje osem številčk teh podkev, in sicer se ravna po številki po dolgoti sprednjih parkljev tako le:

Št. 0 = 100 $\frac{m}{m}$	Št. 5 = 140 $\frac{m}{m}$
" 1 = 110 "	" 6 = 150 "
" 2 = 120 "	" 7 = 160 "
" 3 = 130 "	" 8 = 170 "

Podkve za zadnje noge so delane vedno po pravi razmerni velikosti. Kadar se naročajo, tedaj je meriti samo sprednjih parkljev dolgot.

Prepričani smo, da bode vsak gospodar, kadar poskusi te podkve, vedno rabil potem le te, zato jih zelo priporočamo našim gospodarjem, naj jih poskusijo.

Razdelba skupnih zemljišč in uredba dotičnih skupnih pravic do njih uživanja in oskrbovanja (agrarne operacije).

Deželni zbor kranjski se je že prej nego pred 20 leti pečal z vprašanjem, kako bi se skupni pašniki razdelili na primeren način kmetijstvu na korist. Ali načrt dotičnega deželnega zakona, katerega so takrat sklenili, ni bil potrjen. Šele ob zborovanju deželnega zbora 1. 1886/87. se je ta stvar uredila na podlogi državnega zakona z dne 7. junija 1883. l., in dobil je novi načrt deželnega zakona tudi potrditev z Najvišim odločilom z dne 26. oktobra 1887. l.

Ta zakon, ki je proglašen v deželnem zakoniku 1. 1888., št. 2., pa se ne tiče samo razdelbe skupnih pašnikov, ampak dostaja se, kakor tudi prej omenjeni državni zakon, tudi razdelbe skupnih zemljišč v obče in uredba skupnih pravic do njih uživanja in oskrbovanja („agrarne operacije“). Zvršilna ministerska naredba k temu zakonu je prišla na svetlo v deželnem zakoniku 30. avgusta ob enem z razglasilom deželnega predsednika na Kranjskem, s katerim se je določil prvi september 1888. l. kot dan, katerega zadobi deželni zakon 26. oktobra 1887. l. svojo veljavnost.

Kot oblastva v stvaréh „agrarne operacije“ poslujejo

1. zaprišeženi „c. kr. krajni komisariji za agrarne operacije“ (do sedaj sta postavljena dva, eden v Ljubljani, drugi v Radovljici);

2. „c. kr. deželna komisija za agrarne operacije“ v Ljubljani, kateri je načelnik deželni predsednik;

3. c. kr. ministerska komisija v poljedelskem ministertvu na Dunaji.

Po določilih deželnega zakona z dne 26. oktobra 1887. l. in zvršilne naredbe smejo se razdeliti

1. zemljišča, gledé katerih so ali

- a) med bivšimi graščinskimi gospodskimi in občinami ali nekdanjimi podložniki ali pa tudi med dvema ali več občinami skupne pravice do njih posesti in uživanja, ali zemljišča,

- b) katera vsi ali samo nekateri občani, eden ali več občinskih oddelkov, soseščin ali podobnih poljedelskih združeb (vrst kmetov, hišnih posestnikov s posebno ustanovno pravico, singularistov in dr. t.) skupno ali je menjal se (drug za drugim) uživajo vsled tega, ker so sami osebno soudje, ali ker se kot soposestniki štejejo za soude, ali ker so soupravičenci gledé spolovinskih ali premenjevalnih zemljišč;

2. zemljišča, katera se kot občinsko blago (ne občinsko premoženje) po določilih občinskega reda uživajo skupno;

3. zemljišča, katera so se po cesarskem patentu z dne 5. julija 1853. l. (drž. zak. št. 130.) odstopila, da so zdaj v posesti kakšne vasi, občine ali skupnosti upravičencev.

Razdelba skupnih zemljišč je ali glavna razdelba ali nadrobna razdelba.

A. Glavna razdelba skupnih zemljišč, to je njih razdelitev

1. med bivšimi gospodskimi na eni in občinami ali bivšimi podložniki na drugi strani, ali

2. med županovinami ali občinskimi oddelki, ali

3. med županovinami ali občinskimi oddelki na eni in med poljedelskimi združbami (med vrsto kmetov, hišnih posestnikov s posebnimi ustanovnimi pravicami, singularistov in dr. t.) na drugi strani — zgoditi se mora na prošnjo (provzročitev, provokacijo) te ali one zgoraj navedenih strank, med katerimi je zvršiti razdelitev.

Kadar izhaja provzročitev (prošnja) od nekdanjih podložnikov, od kakšnega občinskega oddelka ali kakšne poljedelske družbe, treba je v to najmenj polovice vseh do skupnega uživanja upravičenih nekdanjih podložnikov, oziroma članov občinskega oddelka ali poljedelske družbe.

Provzročitev, ki izhaja od kake županovine, mora opirati se na sklep občinskega odbora, katerega je potrdil deželni odbor.

Provzročitev v imenu občine ali občinskega oddelka sme uradoma vložiti tudi deželni odbor sam.

B. Nadrobna razdelba skupnih zemljišč, to je nadaljnja razdelba pri glavni razdelbi pripalega skupnega deleža ali skupnega zemljišča v obče:

1. med nekdanjimi podložniki, ali

2. med člani poljedelske združbe (vrsto kmetov, hišnih posestnikov i. dr. t.), ali

3. med soupravičenci do spolovinskih in premenjevalnih zemljišč zvrši se tudi samo na prošnjo (provzročitev), katera mora izhajati najmenj od polovice vseh upravičencev do skupnega uživanja.

Provzročitev glavne razdelbe ne obsega provzročitve nadrobne razdelbe; nadrobna razdelba se mora, ako se želi, da bi se zvršila stikoma z glavno razdelbo, izrekoma provzročiti.

Poedine ali singularne razdelbe, to so oddelila in izobčila enega ali več soupravičencev, tako da ostali soupravičenci ostanejo v skupnosti, ni možno provzročiti po tem zakonu, in prepušča se posameznim soupravičencem,

da dosežejo tako poravnano po določilih XVI. poglavja, II. dela občnega državlanskega zakonika.

Uredba skupnih pravic, katere se tičejo uživanja in oskrbovanja prej omenjenih vrst skupnih zemljišč, izvrši se tudi navadno samo na provzročiteljev, in le v nekaterih določenih slučajih po uradnem potu.

Kadar hoče najmenj polovica vseh od skupnega uživanja upravičenih zahtevati glavno ali nadrobno razdelbo ali uredbo, tedaj je dotično prošnjo vložiti pismeno ali jo dejati ustno v zapisnik pri političnem okrajnem oblastvu (v Ljubljani in v Radovljici tudi pri dotičnem krajnem komisariji), pri kakem advokatu ali pri kakem c. kr. notarji, da jo takoj pošlje načelniku deželne komisije.

Prošnja mora obsežati:

1. vsaj splošno označilo dotičnega skupnega ozemlja,

2. dozdevno število neposrednih udeležencev.

3. imena prosilcev.

Deželna komisija skrbi za to, da se prošnja po političnem okrajnem oblastvu, po krajnem komisariji ali po posebnem odposlanci toliko dopolni in pojasni, kolikor je potrebno, da jo more potem pretresovati sama.

Da pa more deželna komisija, oziroma da moreta krajna komisarija svoje delo kmalu začeti in brez zamude nadaljevati, bilo bi zelo želeli, da vložijo vse stranke, katerim je kaj do razdelbe ali uredbe skupnih zemljišč, kakor hitro mogoče dotične svoje prošnje.

Kako je prošnje narediti in kje jih vložiti, povedano je zgoraj.

Razne reči.

— **Če mu je stelja?** Stelja ali nastil je:

1. Živini mehko, prijetno in po zimi tudi gorko ležišče.

2. Vleče nase vlago, da živina ostane snažna.

3. Dela in množi gnoj in ga tako ravna, da je pripraven za vožnjo na njive in polje ter dober za gnojenje.

4. Pomaga, da se zemlji nadomeščajo redilne moči za rast in žetev, ali z drugimi besedami: v gnoj izpremenjena stelja dela zopet dobro in rodno prst, katera iz sebe daje to, kar pridelujemo na njej z žitom, s sadeži itd., in kar na njivo ne prihaja nič več, ko se v podobi mnogoterih pridelkov, kakor tudi mleka, sira itd. razkropi na vse strani.

5. Stelja dela poslednjič prst na njivi rahlo.

— **Poravnavanje travnikov.** Če poravnavamo travnike, lahko izdatno povišamo njih dohodke. Na neravnem travniku nahajamo griče in jame. Griči so navadno podvrženi suši, po jamah pa zaostaja voda, ki jih dela močvirne. Na takem travniku ne dobivamo povsod enake krme, in marsikateri prostor ostane gol ali vsaj berno obraščen. Priporočamo torej, naj vsak gospodar poravnava svoje travnike, saj je to delo lahko. Najprvo se izpodreže ruševje po onih krajih, ki jih je treba ali odnesti ali napolniti. Nato se pod ruševjem ležeča zgornja zemlja spravi na stran, da se potem, ko se rušje zopet poklada, podmetava pod nje. Gričasti kraji se odnesó, in jame zametavajo z zemljo. Če je kaka velika jama na travniku, lahko se od drugod v njo navozi zemlje ali peska itd., in potem se zakrije z dobro zemljo. Ko je površje poravnano, nameče se poprej shranjena dobra zemlja povsod enakomerno, in na njo se pokladajo ruše. Vsak lahko vidi, da to ni toliko težko opravilo, s katerim povišamo dobroto travniku, kosec pa kosi lahko brez vsakotere ovire, po takem travniku se lahko vozi itd.

— **Kako treba ravnati, da se žito pod snegom ne zaduši in da ne segni?** Kadar pade veliko snega in še celo na nezmrzlo zemljo, takrat se lahko žito pod snegom zaduši in segni. Gnije pa še hitreje, ako se po vrhu snega naredi skorja; ta brani zraku do žita, in tako se lahko uže

v malo dneh godi žitu velika škoda. Zelo občutljiva je repica (ogrščica) pod skorjastim debelim snegom. Da se žito, posebno pa repica ne zaduši, treba je samo lukenj napraviti, da more skozi sneg zrak do žita ali do repice. To se najhitreje in najceneje tako napravi: Živina se prepeljava na vrh po njivi, in sicer tako, da je od živali do živali seženj prostora. Najboljša za to delo je goveja živina. Kedar in kolikokrat se mora to ponavljati? Vselej, kadar je sneg dobil skorjo in se je bati, da bi sneg dolgo časa tako ležal; posebno dobro je pa takrat, kadar je zemlja pod skorjastim snegom nezmrzla. Velikokrat pade na strjeni sneg še v novič nekoliko palcev debel sneg; tedaj sta žito ali repica prav popolnoma od zraka ločena, in to skorjo treba precej ali skralup predreti. To bi se moralo tolikokrat ponavljati, kolikokrat se skorja naredi v novič, posebno pa se ne sme to delo opustiti, kadar ni zemlja pod snegom zmrznila. To priporočamo po svoji izkušnji.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 112. Zlobna roka mi je polomila v šolski drevesnici 34 najlepših letošnjih cepilencev. Ker še nimam nič praktične izkušnje, zato Vas prosim sveta, kako bi rešil drevesca. Večina drevesec je tako polomljena, da imajo nad cepljenim mestom še dober d_m mladike. (Lj. V. učitelj v P.)

Odgovor: Odrežite precej mladiko nad najvišim zdravim popom in zamažite rano s cepilno smolo. Prihodnjo spomlad morda ne bode pogнал ravno ta najviši pop, zato pa odrežite spomladi še enkrat mladiko nad tistim popom, ki je ostal živ. Kako rezati, uči vas dotični članek v 6. številki letošnjega „Vrtnarja“. Kadar se vam pripeti zopet kaj takega, skrajšajte vselej precej drevo do najvišega zdravega popa in skrbno zamažite rano ter jo zagladite prav dobro.

Vprašanje 113. Pri nas obravnavajo uže več let zaradi novih gospodarskih poslopj pri farovži. Določili so postaviti slamoreznic v živinski hlev, češ, da ne bi trebalo posebnega prostora za krmo. Ali se ne nategne krma tako preveč hlevskega duha in sopara? Ali svetujete to? Ali ravnajo uže kje tako? (F. B. v D.)

Odgovor: Marsikje pripravljajo in jo imajo tudi shranjeno krmo v hlevu, kar je pa odločno napačno. Če ni drugače moči urediti v starem hlevu, bodi si; kdor pa zida nov hlev in naredi prostor za spravljane krme v hlevu samem, ta se pa gotovo pregreši proti zakonom umnega živinarstva. Krma nategne zlasti po zimi veliki slabih hlevskih plinov, da je živina ne mara potem, da je škodljiva, in da ob kužnih boleznih kmalu vsa živina po hlevu pogine. Napravljane krme v hlevu ima pa lahko še drugih neprilik, n. pr. živina, ki se sama odveže ali odtrga, nažre se lahko do škode ali pa se zelo poškoduje ob slamoreznem ali katerem drugem stroji.

Vprašanje 114. Kako bi odgovoril „Kmetovalec“ na vprašanje: „Koliko živine naj si redi kmetijski posestnik?“ Ali bi odgovoril: „Toliko naj je redi, kolikor je lahko z doma pridelano krmo“ ali pa „toliko, kolikor je potrebuje za delo in gnoj, če mora tudi prikupovati krme“. Ako je prvi odgovor pravi, potem smo tukajšnji kmetovalci vsi na krivem potu, ker razen graščine moramo vsi kmetovalci kupovati krme, ako hočemo rediti potrebno blago. (F. B. v D.)

Odgovor: Ob navadnih razmerah velja pravilo, gospodar naj redi toliko živine, kolikor je more ob svojem dobro ravnati. Kolikor bolj zboljšava svoje posestvo, toliko več prideluje in toliko več lahko redi živine. Veliko živine ob svojem, t. j. brez prikupavane krme, dobro ravnati, to boji vsakemu gospodarju smoter, ki naj ga izkuša doseči. Ko bi se držali vsi naši gospodarji tega pravila, ne bilo bi govorice o slabem stanju kmetovalcev. To pravilo pa velja le tedaj, ako ima gospodar posestvo uže v redu in mu je samo njive, senožeti in

pašnike obdelovati. Drugače pa je, ako mora gospodar izse-sano posestvo urediti in ako prideluje reči, ki potrebujejo le gnoj, hlevu pa ničesar ali vsaj ničesar imena vrednega ne dajo, kakor n. pr. trta. In to je pri vas, zato pa je vaše ravnanje dobro. Vi morate imeti toliko živine, kolikor je potrebuje za delo in za pridelovanje gnoja, in ker ne pridelujete dovolj krme, morate je prikupovati. Vsa krma, ki jo kupujete, na korist je posestvu, katero se, če je umno ravnate, zboljšava od leta do leta, kajti s kupljeno krmo le pomnožujete svojemu posestvu redilne snovi. S tega stališča ravnate popolnoma prav. Drugo vprašanje pa je, ali vam vaši vinogradi nesejo toliko, da se vam poplačuje kupovanje krme? Tega pa ne moremo razsoditi, ker nimamo podrobnih podatkov. Toliko pa vendar hočemo reči: kadar gre za gnoj, takrat ne hranite. Prišli budo gotovo boljši časi kmetu, in takrat se bode hitro opomogel le tist, kateri ni ob budih časih zabil ohraniti rodilne moči zemlji svoji.

Vprašanje 115. Kdo izdeluje v Ljubljani vozove? Rad bi imel voz za enega konja. Rad bi tudi vedel, kje je dobiti nože za zelje? (dr. Fr. K., župnik v Pr. v Istri.)

Odgovor: Vsakovrstne vozove, boljše in navadne, izdeluje v Ljubljani E. Schlegel, kovaški mojster in učitelj podkovstva na podkovski šoli naše družbe v Ljubljani. Kedo pa izdeluje nože za zelje, nam ni znano; morda ve kateri naših čitateljev. Prosimo poročil.

Vprašanje 116. Blagovolite mi sporočiti v „Kmetovalci“, če se lahko pridem v družbeno živinozdravnico učiti živinozdravništva, da si nisem kovač, in koliko je plačati? (J. T. v Z.)

Odgovor: Živinozdravna šola naše družbe je uže pred osmimi leti bila razpuščena, sedaj je samo podkovska šola, v katero imajo vstop samo izučeni kovači.

Vprašanje 117. Kaj mislite Vi o jesenski reznji? Ali jo priporočate krajem, koder dela sneg veliko škode? Ali se morajo pri reznji odmah zamazati rane s smolo? (J. N. na F. pri K.)

Odgovor: Po svoji izkušnji smo pri drevju za spomladanjsko reznjo, seveda ob pravem času. Spomladanjska reznja ob nepravem času je pa slabša nego vsaka jesenska. Na vsak način je najbolje rane precej zamazati.

Gospodarske novice.

* **Deželna sadna razstava in vinska pokušnja.** Kateri je priredila e. kr. kmetijska družba kranjska v proslavo vladarske štiridesetletnice N. vel. presvetlega cesarja, in ki je trajala od 18. do 21. oktobra t. l., obnesli sta se po vsem v resnici prav zelo sijajno. O razstavi, katero je obiskalo do 8000 ljudi od vseh strani dežele naše, poročali bomo v več člankih ob prihodnjih številkah. Ravno tako bomo uže prihodnji objavili imena odlikovanih razstavnikov. Presojali pa so nastopni gospodje kot komisija: R. Dolenc, vodja kmetijske šole v Grmu; dr. Eisl, cesarski svetnik in pesestnik v Ljubljani; Ferline, gostilničar v Ljubljani; dr. Godec, okrajni zdravnik v Železnikih; Franc Kavčič, veleposestnik v Šent Vidu nad Vipavo; Ivan Murnik, cesarski svetnik v Ljubljani; Gustav Pire, tajnik e. kr. kmetijske družbe in popotni učitelj; Fran Povše, vodja kmet. šole v p. in veleposestnik v Ljubljani; N. Valentinič, nadučitelj v Laškem trgu; Ivan Vesel, dekan v Trnovem; Janko Žirovnik, nadučitelj v Gorjah, in Andrej Žumer, okrajni šolski nadzornik v Ljubljani.

* **Častna darila sadjarjem,** kateri so udeležili se deželne sadne razstave, podarili so ti le gospodje: pl. Jakob in Feliks Lenk, grajščaka ne Raki, tri darila po 10 gl.; Ivan Baumgartner, grajščak in tovarnar na Fužinah pod Ljubljano 4 ekin; vitez Gutmannsthal-Benvenutti,

grajščak v Ratečah, 1 napoleonor (20 frankov); R. pl. Obracay polletno žrebe. Razen teh dal je neki visok duhovni dostojanstvenik tri znamenita darila, drug zelo vnet šolnik dva ekin za šolske vrtnarje in en odbornik kmetijske družbe več častnih daril. Ti trije gospodje nočejo biti imenovani.

* **Ob srečkanji razstavne loterije e. kr. kmetijske družbe kranjske** 21. dne oktobra t. l. so bile vzdignene naslednje srečke:

Serijska št.	23.	Serijska št.	87.	Serijska št.	86.
3	75.	30	55.	20	74.
97	89.	72	14.	70	2.
2	27.	50	49.	43	69.
19	85.	66	82.	14	76.
92	51.	89	59.	79	3.
69	92.	11	28.	53	61.
13	8.	54	85.	18	51.
100	73.	86	2.	34	40.
82	79.	95	54.	99	41.
36	86.	91	61.	31	8.
96	92.	77	6.	32	72.
16	16.	1	96.	44	15.
7	32.	45	39.	87	10.
59	99.	41	29.	21	16.
85	24.	25	75.	35	69.
4	14.	73	68.		

Prve vzdignene srečke dobijo manjše dobitke itd., zadnja srečka pa glavni dobitek. Dobitki se oddajajo v pisarni e. kr. kmetijske družbe v Ljubljani, in sicer do 21. novembra t. l.

* **Na državni dunajski razstavi** priznali so Kranjem te le odlike: Državno srebrno svetinjo za lepo sadje oskrbništvu grajščine Boštanske. Srebrno svetinjo e. kr. pomolškega društva: Franu vitezu Langerju v Prežeku, Juliji Rudeževi na Tolstem vrhu, Josipu Lenarčiču na Vrhniki, Josipu Urbančiču v Ljubljani, deželni kmetijski šoli v Grmu in Josipu vitezu Savinscheggu v Metliki. — Državno bronasto svetinjo za lepo sadje: Janku Žirovniku, nadučitelju v Gorjah; Janku Jegliču, učitelju v Pečah; Viktorju Rohrmannu v Ljubljani; Matiji Hudoverniku v Dobropolji; J. Konciliji, učitelju v Žužemberku; Ivanu Lacknerju v Mozeltji; Antonu Planincu v Boštani; Josipu Potepanu v Dol. Zemonu; Ivanu Urbančiču v Trnovem; Ivanu Leskovcu v Idriji; Albertu Ribnikarju, nadučitelju v Logateci; Ivanu Valenčiču v Kilovčah in Mihi Mežanu, učitelju na Slapu. — Priznanjske diplome za lepo sadje: Matiji Rantu, nadučitelju na Dobrovi; Emilu Janežiču v Perovem; Mariji Dovgan v Ljubljani; Ivanu Petku v Kresnicah; Martinu Potočniku, nadučitelju v Sori; Karlu Dermeljju, nadučitelju v Cirknici; Francu Hladniku v Polhovemgradu in Juliju Majerju v Planini. — Državno bronasto svetinjo za sadne izdelke: Podružnici v Boštani in deželni kmetijski šoli v Grmu. Za sadni trg ni bilo nič daril določenih, vendar je med drugimi dobila e. kr. kmetijska družba kranjska častno diplomu. Razen navedenih daril so dobili častna darila po 4 ekin: Josip Urbančič v Ljubljani, Viktor Rohrmann v Ljubljani in Anton Planinec v Boštani; — po 1 ekin: Ivan Urbančič v Trnovem, Miha Mežan, učitelj na Slapu in Ivan Lackner v Mozeltji. — Odlike kažejo, da je bila Kranjska častno zastopana pri dunajski državni sadni razstavi, in ako se poleg tega še oziramo na uspehe deželne sadne razstave, potem lahko rečemo, da je Kranjska glede sadjarstva zelo vrlo napredovala, in da je ta stroka kmetijstva postala važen faktor narodnega gospodarstva na Kranjskem.

* **Goriško e. kr. kmetijsko društvo** imelo je svoj občni zbor dne 23. septembra t. l. v Ogleji. Iz zapisnika posnemamo po „Gospodarskem listu“ to le: Predsedoval je prevz. gosp. grof Fran Coronini-Cronberg; e. kr. vlado je zastopal gosp. okrajni glavar baron Conrad, deželni odbor pa

gosp. dr. Fran Verzeznassi. Društvenikov je bilo postavno število, pa tudi mnogo drugih poslušalcev. K predsedništvu mizi je prisedel na predsednikovo povabilo tudi oglejski župan gosp. Iv. Kr. Stabile. Predsednik je s primernim ogovorom otvoril zborovanje, spominajoč se nekdanjih slavnih časov svetovnega Ogleja in velikih nezd, ki so ga pozneje zadele in posule v razvaline. Rekel je, da je po minoli toliki slavi ostal Ogleju in okolici edini vir dohodkov — kmetijstvo, katero se je posebno začelo probujati in razvijati za velike cesarice Marije Terezije; ona se je milostno ozrla na to do takrat od vlade zapuščeno stran ter je odredila dobrodejne navedbe v korist Ogleju. — Enako tako, nadaljeval je gosp. predsednik, posvetil je tudi naš presvetli vladar Franc Jožef I. svojo posebno skrb tej strani, in Njegova vlada ima v tukajšnjem prebivalstvu prav izdatno podporo svojemu prizadevanju. Radi vsega tega, sklenil je g. predsednik svoj govor, ne more zborovati naše društvo tukaj in v taki dobi, ko se vsi avstrijski narodi pripravljajo, da dostojno praznujejo štiridesetletnico vladarstva našega preljubljenega vladarja in najvišjega pokrovitelja našega domačega kmetijstva, da ne bi prehovaležno in spoštljivo v misel vzeli tudi ustanoviteljice našega društva, velike cesarice Marije Terezije, in presvetlega njenega prevnuka, kateri zdaj vodi državno osodo, in zato predlagam, naj blagovolji slavni zbor naročiti predsedništvu, da položi v društvenem imenu venec na spominek, s katerim so šele pred kratkim proslavili velezaslužno prednico naših vladarjev v njih stolici,

in da izrazi ob enem presvetlemu našemu cesarju Francu Jožefu I. iskreno čestitanje o priliki vladarske štiridesetletnice ter sporoči prehovaležno spoštljiv pozdrav od te skrajne strani njegovega cesarstva. — Navzočni so z živahnimi „evviva“-klici soglasno vzprejeli ta predlog. — Na to je po prestopu na dnevni red gospod podpredsednik J. Bolle čital razpravo o vrtnarstvu po beneškem pomorju in kako naj bi se uvedlo v nižji goriški Furlaniji, ter je sklenil s predlogom: „Današnji občni zbor c. kr. kmetijskega društva vabi svoj glavni odbor, naj poda vis. c. kr. vladi dobro utemeljeno prošnjo v doseg primerne podpore, da se ustanovi v Ogleju vrtnarsko in sadjarsko poskušališče, katero bo služilo v razkazovanje in v pouk o teh kmetijskih strokah in ki bo ob enem priskrbevalo semena in rastlin najsposobnejših vrst za veliko kupčijo, da se po teh krajih razširijo. Zbor se je čitatelju zahvalil za temeljito poročilo in je soglasno vzprejel njegov predlog. — Na to je čital gosp. T. Frühlau jako poučljivo razpravo o borbi zoper peronosporo. — Zbor je vzprejel nova uda gg. prof. Henrika Majonica iz Gorice in Josipa Vianelli iz Terca. — S tem in se ve da s primernimi zahvalnicami se je končalo zborovanje.

* **Učiteljski kmetijski tečaj za Goriško** je ta mesec na italijanskem oddelku deželne kmetijske šole v Gorici za učitelje javnih ljudskih šol po Goriškem. V ta namen je vis. ministerstvo dovolilo 300 gld. podpore, iz katere so se podelile štipendije samo definitivno nameščenim učiteljem takih šol, ki imajo že šolske vrte ali jih bodo v kratkem imele.

INERATE

sprejema „Kmetovalec“ po ceni, zaznamovani na prvi strani. V „Kmetovalec“ priobčeni inserati imajo najboljši uspeh, kajti list je razširjen posebno po deželi, zlasti pa v premožnejših kmetijskih krogih. Zelo priporočljiv je „Kmetovalec“ za objavljenja pri nakupu ali prodaji gospodarskih pridelkov, izdelkov ali potrebnih.

V pisarni c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani

(Salendrove ulice št. 5)

dobiti je sledeče slovenske kmetijske knjige:

Dr. J. Bleiweis: **Nauk o umni živinoreji.** Cena 80 kr.
 „ „ „ **Nauk, kako zdrava in bolna kopita podkovati in kopitne bolezni ozdravljati.** Cena 50 kr.
 „ „ „ **Nauk klavno živino in meso ogledovati.** Cena 20 kr.
 Gustav Pire: **Mlekarstvo.** Cena 10 kr.

Gg. šolskim predstojnikom in učiteljem

priporoča

(41—9)

Andrej Druškovič

trgovina z železnino in orodjem

na Mestnem trgu št. 10.

vsa vrtnarska orodja, kakor tudi orodja za sadjarejo in obdelovanje sadnih dreves, in sicer: drevesna strgulja, škarje za gosenice, ročna lopatica, drevesna žaga, sadni trgač, drevesne škarje, cepilnik, cepilnik za mladiče, cepilni nož, vrtnarski nož in drevesna ščetka. Orodja so vsa na lepo popleskani leseni plošči urejena in po prav nizki ceni.

Živinski prah,

kateraga izdeljuje

Piccolijeva lekarna „pri Angelu“ na Dunajski cesti v Ljubljani.

Izvrsten najboljši pripomoček proti vsim boleznim pri konjih, kravah in volih. Kdor jih hoče ohraniti zdrave in jih obvarovati vsake nalezljive bolezni, naj dá konju, kravi, ki molze, itd. vsaki dan 2 žlici tega prahu. Ako je pa ži al že bolna, naj ji dá vsaki dan 2—3krat po eno polno pest. Ako je to še premalo in je treba večjega učinka, kakor na

pr. pri vnetici črev, koliki, itd. naj dá živali večjo ali podvojno mero na vsako 1—2 uro. Živalim, zbolelim zaradi nečiste krvi, naj se dá 3krat na dan po 2 žlici.

Za drobnico, kakor teleta, prešiče, ovce itd. zadostuje, da ostane zdrava, 2krat na dan po pol žlice; kot zdravilo zoper gori omenjene bolezni naj se pa daje tretji del tega, kakor večji živali. Najbolje je, ako se pomeša živinski prah z otrobi, ali se daje na kruhu; če to ni mogoče, se mora z vodo pomešati in na kak način živali vlivati.

En paket velja 25 kr.

(19—16)

RAZGLAS

kranjskim ovčarjem.

C. kr. kranjska kmetijska družba bode iz letošnje državne subvencije za zboljšanje ovčarstva nakupila nekoliko ovnov in ovac ukviškega in frizijskega plemena ter jih brezplačno dala takim gospodarjem, ki dokažejo v svoji prošnji, potrjeni od županstva in od cerkvenega urada, da

- a) uže več let precejšnje število ovac redijo;
- b) da je njih kraj za ovčarstvo posebno ugoden, in
- c) da jih je volja, dobljenega ovna najmanj 3 leta za pleme držati, in kolikor umno ovčarstvo dopušča, tudi svojim sosedom za pleme prepuščati.

Ovne frizijskega plemena, katero pleme ima posebno veliko mleka, lepo volno in je nezbirčno v krmi, se bode dalo le tistim ovčarjem, ki dokažejo, da izdelujejo tudi ovčji sir.

Prošnje potrjene po predsedniku dotične kmetijske podružnice, je zadnji čas do 20. novembra t. l. pri podpisani družbi vložiti.

C. kr. kmetijska družba kranjska.

V Ljubljani 10. oktobra 1888.

Jos Fr. Sennig,
podpredsednik.

(72-2)

Gustav Pirc,
tajnik.

Wilhelm Klenert

prej Klenert & Geiger

**I. štajerska drevesnica za sadno drevje in vrtnice
v Gradel.**

(Ta drevesnica pripoznana je kot ena največjih in najbolj vredjenih v Avstriji.)

Priporočamo veliko in izorno zalogo:

Vrtno, visokodebelnatih in pritličnih: **sadnega drevja**, visokodebelnatega in pritličnega ter piramide, spalirje, kordone in enoletne požlahnitve: **divjakov** in **podlag za pritlikovce**; **jagodnega sadja**; **lepotičnega drevja** in **grmovja**, **drevja** (10-19) **za drevorede** itd.

Razpošiljatev pravilno imenovanih **cepičev** vseh vrst sadja.

Cenike je dobiti zastoj in franko.

Koroški rimski vrelec

je najčistejša alkalična planinska kislavoda, naravna kakor izvira, nima v sebi nič sestavnih del, kateri bi neugodno upljivali, ne sčrni vina, zato je najboljša namizna voda. Ta vrelec je izvrstna zdravilna voda proti kataru in za bolezn v vratu, želodci, mehurju, ledvicah itd. Posebno dobro zdravilo je voda rimskega vrelca zmešana z mlekom in sladkorjem proti otroškemu kašlju.

Koroški rimski vrelec prodaja v polliterskih in celiterskih steklenicah

M. E. Supan

(69-4)

v Ljubljani na Dunajski cesti.

Radgonska kislavoda

(Radkersburger Sauerbrunn)

Štefanije studenec.

Najčistejši alkalični kislec

Lastnina J. DELLER-JA v Radgoni.

Glavna zaloga in prodajalnica za Kranjsko izročena je edino le agenturni in komisijski trgovini

J. LININGER-JA

Rimska cesta št. 9 v Ljubljani

(44-12)

kjer se sprejemajo vsa naročila.

Enotna cena je, ako se kupi 100 bokalskih steklenic v zabojih po 25 steklenic 16 glđ. in 100 steklenic po pol bokala v zabojih po 50 steklenic 11 glđ franko zaboj v Ljubljani. Manjše število steklenic se ne more naročiti, pač pa se dopošlje, ako kdo želi, kislec za poskušnjo.

Štefanije studenec je oglene kisline in ogleno-kislega natrona najbolj bogata mineralna voda, je čisto alkaličen studenec in je vsled svojih izvanredno dijetelnih in zdravilskih lastnosti najizvrstnejši kislec. Z vinom pomešan je Štefanije studenec jako prijetna, hladilna in poživljajoča pijača in se posebno zaradi tega priporoča, ker tudi najkislejše vino spremeni v prijetno, ljubko in sladko-okusno pijačo. To se izvrši po posebni ugodni sestavi vode Štefanije studenca, po kateri se vinska kislina nevtralizira, to je uniči. S sladkorjem, limonami (citronami) ali raznim sadnim sokom zmešana je voda Štefanije studenca prav šampanjcu podobna. Vsled velike množine proste oglene kisline in dvojno oglenih kislj soli, posebno pa dvojno ogleno-kislega natrona je Štefanije studenec najboljša namizna pijača, katera se z vso pravico uvrščuje mej najboljše kislice cele Evrope.

Štefanijski studenec ima kot zdravilo najboljši vseh pri katarjih želodca in črev, pri pomanjkanji teka, pri teškočah prebavljenega, pri zaprtji vode vsled prehlajenja, pri zlati žili, pri jetrih, vraničnih in žolčnih boleznih, pri bledici, popustni mrzlici in pri družih živčnih afekcijah.

Dobi se ŠTEFANIJSKI STUDENEC v znanih specerijskih prodajalnicah v Ljubljani in na deželi.

Nik. Hoffmann,

tovarnar kirurških instrumentov, umetalni, ter orožni kovač in nožar

v Ljubljani, na Mestnem trgu št. 12,

priporoča bogato zalogo svoje raznovrstnega v njegovo stroko spadajočega blaga. Vsa zaloga obstoji iz lastnih izdelkov in se za vsako prodano reč jamči, da je dobra in iz najčistjega blaga narejena.

Zlasti so v zalogi najboljši noži za vrtnarje in vinogradarje, kakor sploh nožarsko in fino kovaško orodje za kmetovalce, vrtnarje, vinogradarje, gozdarje itd.

Reči, ki niso v zalogi, se po naročilu precej in v najboljši kakovosti narede.

(20—17)

Prodaja polnokrvnih prašičev za plemo.

Pri podpisnem so na prodaj:

Merjasec pravega čistega yorkehirskega plemena, 8 mesecev star, za 40 gld.

Mladi jesenski prašički istega plemena, osem tednov stari, komad po 10 gld.

Ravno tu so tudi na prodaj letošnje, lepo odrastle **race, Peking-plemena** po 1,1, to je en racman in ena raca za 5 gold.

letošnji **petelini** od **Hondan** plemena izvaleni iz jajec, katere so iznesle kukoši naročene naravnost iz Francije, komad po 5 gld. 50 kr.

(1—75)

Josip Lenarčič, posestnik na Vrhniki.

Pranja se ne bode bati več!

Pralni in ovijalni stroj (sistema STRAKOSCH & BONER) je zopet tako praktično in dragoceno izumljenje, da zaradi svojih velikih koristij se povsod vedno bolj udomačuje in bode polagoma neobhodna za vsako redno gospodinjstvo. Kakšne težave so združene, da se opere in uredi umazano perilo, znano je dovolj vsakej gospodinjci. Kako hitro in jako jednovito vrši se pa to z prepraktičnem strojem za pranje in ovijanje, iz katerega pride perilo že več nego na pol suho, popolnoma čisto in svetlo. Skoro brez šuma in brez truda dva človeka v malih urah na tem stroji več obdelata, kakor pri navadnih težavnih in zamudnih razmerah 4 do 5 dražih žensk v ravno toliko dneh. Perilo se pri tem prav nič ne poškoduje in je, kakor že povedano, jako čisto. Tudi pomodri se pri tem lahko. Stroj postavi se lahko na katerem kraju koli in ne onesnaži tal, ker deluje hermetično zaprt. Na tisoče priznanih pisem je pri tovarni STRAKOSCH & BONER na ogled. Tudi tu so že začeli upotrebljati s to velikansko in koristno novostjo in tu naj slede nekatera spričala o tacihi strojih, katere sem jaz preskrbel in so se dobro obnesli.

Vabim torej gospodinje, posestnike hotelov itd. najuljudneje, da pridejo mnogo brojno kupovati stroje.

Z velespoštovanjem

FRAN DETTER

nasproti železnemu mostu v Ljubljani.

Gospodu Fran Detterju v Ljubljani.

Na željo Vašo potrjujem Vam prav rada, da sem jako zadovoljna s pralnim in ovijalnim strojem (sistema Strakosch & Boner), ki sem ga kupila pri Vas, ga vsakej gospodinjci najsrčneje priporočam. Jaz ne bi mogla pri mojem gospodinjstvu več pogrešati tega za vsako gospodinjstvo tako koristnega stroja, s katerim se prihrani mnogo časa, dela in kuriva, ter se perilo jako varuje.

V Ljubljani dne 10. oktobra 1888.

Karolina Drelse, tovarnarjeva žena.

Gospodu Fran Detterju v Ljubljani.

Pralni in ovijalni stroj, kateri sem kupila pri Vas (sistema Strakosch & Boner) popolnem ustreza njega zahtevam, kajti prihrani se pri tem mnogo dela, časa in kuriva, perilo pri tem nič ne trpi in torej lahko ta stroj vsakej gospodinjci iz lastne skušnje najiskrenejše priporočam.

(74—2)

V Ljubljani dne 10. oktobra 1888.

Z velespoštovanjem *Jeanette Schlegel*.

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA
LJUBLJANA

2

Š

Priimek in ime stranke
(vel. črke!)

MAZNIČ ANDREJ

Signatura

III

32 468

Avtor

Naslov dela

KMETOVALEC

Zbirka in zvezek

1887, 88, 89, 90

Datum

15. 5. 92.

Podpis

Maznič Andrej

Poklic

Stanovanje

Vogelna 8, Ljubljana.

Datum

Št. sedeža

Datum

Št. sedeža

Datum

Št. sedeža

Želodčeva esenca

lekarja Piccoli-ja v Ljubljani

Sprejmite izraz moje najiskrenejše zahvale za Vašo **esenco**, katera me je rešila bolezni, koja me je spravila skoraj na kraj groba. Strašne bolečine sem trpel v želodec brez vsakega upa na olajšitev. Vedo hujšej bolezni pridruži se še zlatenica. Ali jaz in mnogo mojih tovarišev dobilo je zopet popolno zdravje, in to le po Vašej nedosegljivej „Piccolijevej esenci“, za koje smo Vam dosmrti hvaležni.

Josip Tomažic,
c. kr. orožniški vodnik v Pulji.

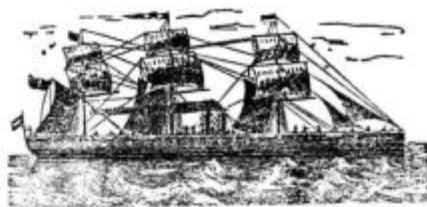
Izdelovatelj pošilja

esenco za želodec

v zabojskih po 12 steklenic za 1 gld. 36 kr., poštna stroške trpé p. t. naročniki.

Posamezne steklenice dobijo se pa razven pri izdelovatelju lekarju PICCOLI-ju „pri Angelu“ v Ljubljani po 10 kr., tudi še pri lekarju Rizzoli-ju v Rudolfovem in skoraj po vseh lekarnah na Primorskem, Tirolskem, Koroškem, Stajarskem in v Dalmaciji in sicer po 15 kr. steklenica. (39—12b)

Vojna traja od Ljubljane do Amerike le okoli 13 dni in cena s hrano na parobrodu od 60 gld. naprej.

Važno za popotnike v Ameriko.

Kdor želi po ceni, dobro, hitro in varno potovati v severno ali južno Ameriko i. t. d., naj se zaupljivo obrne na od slavne c. kr. deželne vlade v Ljubljani potrjenega glavnega zastopnika za potovalce

J. Paulin-a v Ljubljani,
Marijin trg št. 2.

(73—2)

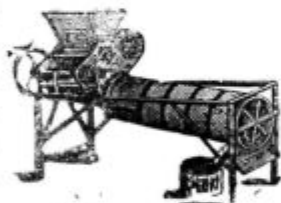
Tu se dobijo **vožne karte s polno garancijo** od Ljubljane naravnost do vsakršne postaje v severni in južni Ameriki, Avstraliji, Afriki i. t. d. po zopet mnogo znižanih cenah, ravno tako se tudi vsakršnemu posvetovanju radovoljno služi.

Vožnja preko Ljubljane in Beljaka priporoča se tople le v prid potovalcem, ker je **veliko krajša in ceneja** kot ona preko Dunaja.

(2—14)

„Ljubljanski zvon“.

Stoji pol leta gld. 2.30, četrt leta gld. 1.15.

Založba tovarne

pri

Franju Detter-ju v Ljubljani

na starem trgu št. 1. nasproti železnemu mostu (v lastni hiši.)

Tu se dobivajo najbolj različni kmetijski in drugi stroji in orodja n. pr. **mlatilni stroji** na vlačilo (Göpel) in na roko **slamorenzi**, šivalni, potem stroji, s katerimi se **žito čisti** in **odbira**, dalje **malni**, ki **snazijo**, **žito trejo** (šrotajo) in **sadje mečkajo**, potem **otrgači** za **koruzo robkati** in **grozdje obirati**, za **vino** in **sadje**, **smrki** (pumpe), dalje tudi **smrki** za **gnojnice**; stroji s katerimi se **repa** in **korenje drobi**, **preproste** in **dvojne pluge**, **blagajnice**, varne pred tatovi in ognjem, **stroje za žehtanje** in **ožemanje** po Strakosch in Bonerjevemu načinu i. t. d.

Kmetovalci, ki ne morejo precej plačati nakupno vsoto za prekoristne stroje i. t. d., morejo plačati tudi pozneje, na pr. o Vseh svetih, o Božiči i. t. d. (46—11)

Jaz se tedaj priporočam za prav obilno nakupovanje, **svarim** pa ob enem gg. gospodarje, da se varujejo kupiti stroje od potovalcev (agentov), kateri so s svojim nepoštenim postopanjem užje marsikatega gospodarja spravili v zadrego. —

Praviloma naj nikdo ne kupi reči, katere ni poprej videl, in če to ni mogoče, vsaj ne od ljudi ali od tveč, katere nihče ne pozna. Z neprevidnem postopanjem je bil užje sleparjen marsikater dober in pošten kmetovalec.

Moj popotnik **Ivan Grebenc** ima svojo legalizovano, splošno pooblastilo, naj se morejo kmetovalci popolnoma zanesti in mu dajati naročila za mene. Drugači pa prosim se pismeno in s zaupanjem na me obrniti.

S spoštovanjem

Fran Detter.

